ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2024/HC-B12/15
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **އިސްތިއުނާފު ޚަޞްމުވި ފަރާތް:** އަލީ އަޙްމަދު / ރެޑްރޯސް، ސ. ހިތަދޫ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ކޯޓު އަމުރު (ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމިގޮތް)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު [illegible] ފަހުމީ
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްވާސިޢު ޙުސައިން

ނިމުނު ތާރީޚް: 19 ޝަޢުބާން 1445
28 ފެބްރުއަރީ 2024

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް [illegible] ތާރީޚް: 17 ރަމަޟާން 1445 / 27 މާރިޗު 2024

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން:

- **ނަންބަރު:** S2C-B4/AM/(2024)/05
- **ނިންމި ކޯޓު:** [illegible] ހިތަދޫ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- **ޤާޟީ:** [illegible]
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 08 ފެބްރުއަރީ 2024
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 07 މާރިޗު 2024

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ވަކީލު ފަރާތުން:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތް

[illegible] / [illegible]، ސ. ހިތަދޫ

ވަކީލު ފަރާތުން:

[illegible]، ސ. ހިތަދޫ

[illegible]، ސ. ހިތަދޫ

[illegible] – ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން [illegible]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު

1. މިއީ، އައްޑުއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-B4/AM/(2024)/05 (07 މާރިޗު 2024) "ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމިގޮތް" ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ، އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ (މީގެ ފަހުން "ޕްރޮސިކިއުޝަން" ނުވަތަ "ދައުލަތް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް") ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ސ.ހިތަދޫ، [illegible]، އަލީ އަޙްމަދު[1] (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ " އަލީ އަޙްމަދު") އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

2. ސ.ހިތަދޫ [illegible] ގޯޅިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] މައްސަލައިގައި ކޯޓު އަމުރުގެ ދަށުން[2] 06 ސެޕްޓެމްބަރު 2021 ގައި އަލީ އަޙްމަދު ހައްޔަރުކުރެވިފައިވެއެވެ. އެއަށްފަހު، އަލީ އަޙްމަދުގެ [illegible] [illegible] އަލީ އަޙްމަދު ބަންދުގައި ބަހައްޓަމުން އައީ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] " އަލީ އަޙްމަދު ދުވަހަކު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible].

---

[1] ކާޑު A308749.

[2] އައްޑުއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-CA/HA/2021/297 ކޯޓު އަމުރު (06 ސެޕްޓެމްބަރު 2021).

3. ބުނެވިދިޔަ ދަޢުވާކުރެވިގެން، 07 ސެޕްޓެމްބަރު 2021 ދުވަހު، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުކުރުމަށް އަޑުއެހުނު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-MA/2021/298 ކޯޓު އަމުރުން އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ. މި އަމުރުގައި ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ބާވަތް އަދި ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ބާވަތް އޮތްކަމަށް ދެކޭ ސަބަބުތަކުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> " ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ބާވަތް: ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (4) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމަށް ބެލެވޭތީ.
>
> ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ބާވަތް އޮތްކަމަށް ދެކޭ ސަބަބު: [illegible] [illegible] އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުށުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިރުހީވާތީއެވެ"

4. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން، ދައުލަތުން، އަދި [illegible] މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު)ގެ 105 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 136 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ގުޅިގެން، 105 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން [illegible] ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ދަޢުވާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 138 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ގުޅިގެން، އެ ޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން [illegible] ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ދަޢުވާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 142 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ގުޅިގެން 118 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން ޖަދުވަލު 2 ގައިވާ މަސްތުވާތަކެއްޗެއް ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ދަޢުވާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 148 ވަނަ މާއްދާ އާ ގުޅިގެން، 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން [illegible] ބޭނުންކުރުމުގެ ދަޢުވާ، 05 އޮގަސްޓު 2021 ދުވަހު އަޑުއެހުނު

ހިތަދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގައި އުފުލާފައިވެއެވެ.[3] އަދި މި ދަޢުވާތައް ބަލައިގަނެވިފައި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 395/S2C/2021, 396/S2C/2021, 397/S2C/2021, 398/S2C/2021 ގެ ސިފައިގައެވެ.

5. މިގޮތުން އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ)ގެ ދަށުން އަދި އެއްވަރު ބަންދުކުރުމަށް ނުކުތުމުގައިވާ އަދިވެސް އަރިހަށް ފަދަ މުރާޖައާކުރުމަށް އަދި އެއްވަރުގެ ބަންދު ދަރަނިއެޅުމުން ގޮސްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ދަރަނިއަޅުމުން ގޮސްފައިވިނަމަވެސް، 08 ފެބުރުއަރީ 2024ގައި ދައުލަތުން އަދި އެއްވަރު ސަރުކާރު ހިމެނޭގޮތުން ބަންދުކުރުމަށް ކުރި އަމުރަށް ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ނަޒަރުކޮށް ކުރިޔަށްގެންދިޔުމަށް އަދި ހުރިހާކަމެއް، ބަންދު މުރާޖައާކުރުމަށް ދެފުށުން ހުރިހާކަމެއް ފުރިހަމަ ދިނުމަށްފަހު، އަމުރުކޮށްދީ ހިތަދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-B4/AM/(2024)/05 (07 މާރިޗު 2024) ބަންދު މުރާޖައާކުރި ނިންމުމުގެ ނިންމާފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "ވީމާ، ސަރުކާރުން ދިފާޢުގެ ކަރުދާހުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރުޢީ ހުކުމަކާއި ދައުލަތުން ދިނުމަށް ސަރުކާރު ހިފެހެއްޓި އެއް ބަދަލު ކަރުދާސް މިކޯޓުން ނުކުތުމަށް S2C-MA/2021/298 (07 ސެޕްޓެމްބަރު 2021) ގެ ކޯޓު އަމުރު ނުކުތު ދިން އަމުރު ރުޖޫޢަ މިއަދު ބަދަލު ވެފައިވާ، ދައުލަތުން ސަރުކާރު ދޭންޖެހޭ އެއް އަންނަނިވި (އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު A308749) މިހިނދުން ފެށިގެން ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަންގައި އަމުރު ކުރީމެވެ."

6. އަމުރުކޮށްދީ ހިތަދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ މި ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ފުރަޞަތުގެ ދަށުން ދަޢުވާގެ ފަރާތުން މި ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރިއެވެ. މިއީ އެގޮތުން ބެލި އިސްތިއުނާފުގެ ސިފައިގައެވެ.

---

[3] ފެމިލީ ކޯޓުގެ ދަޢުވާގެ ނަންބަރު 1157/2021/S/40 ދަޢުވާ ހުށަހެޅި ތާރީޚު (05 ސެޕްޓެމްބަރު 2021).

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

7. އައްޑޫއަތޮޅު ހިތަދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-B4/AM/(2024)/05 (07 މާރިޗު 2024) ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމުމެއް ނިންމާފައިވަނީ ސަބަބު އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 01 (އެކެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އެނުކުތާއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަރކިއުލަރގެ މަޖިލީހުގައި ވަރަކާ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއަކީ؛

7.1 އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމަކީ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، ގަވާއިދު ނަންބަރު: 2021-SC-REG-01 (ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު)ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "ޤާޟީ މަޙުކަމާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަކީ އެއްގޮތަށް ދަށު މަޙުކަމާގެ ކޯޓުތަކުން ބަލާނެކަމަށް" ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ބަންދުގައިބެހެއްޓުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

8. އައްޑޫއަތޮޅު ހިތަދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-B4/AM/(2024)/05 "ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމުމެއް" އަކީ، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު)ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "ޤާޟީ

ދަޢުވާގެ ކޮޅުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއްބަސްނުވެ [illegible] ދަޢުވާގެ ކޮޅުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އެ އަމުރު ބާޠިލުކޮށް، އަދި އަޙްމަދުގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމަށް 07 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޕްރޮސީކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހުށަހަޅައިދިނުމަށް، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަށީގެންވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅުމަށް [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

9. ނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން މި މައްސަލައިގައި [illegible] ބަދަލުކުރުމަށް ހައިކޯޓުގެ ސަރކިއުލަރގެ [illegible][4] އެދުމުން ސަރކިއުލަރުން [illegible] ނިންމުން، މި މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި އަޙްމަދުގެ ބަންދާމެދު މި [illegible] [illegible] [illegible] 7 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމަށް ޕްރޮސީކިއުޓަރ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދި އަޙްމަދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ހައިކޯޓުގެ ސަރކިއުލަރގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

10. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ [illegible] ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، މި [illegible] އަދި އަޙްމަދު ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ނިންމާފައިވަނީ ދެ ސަބަބެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން ކަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއީ ސަރކިއުލަރ [illegible] ދިއުމާއި، [illegible] މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[4] 15 އެޕްރީލް 2024 ގައި [illegible] ސަރކިއުލަރގެ [illegible]

ބެލެވިގެންނަކަމަށެވެ. އެގޮތުން މި މައްސަލައިގެ ހާދިސާ ހިނގި ވަގުތު އެމްޓީސީސީގެ ގެއަކީ ފެސިލިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އިން ފެށިގެން ހުރި ގެއްލުމެއްވެދާނެ ގޮތަށް ބާއްވާ ދޮރުން ދުވަސްވަރު ފާއިތުވެ 26 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގައި ހާދިސާ ހިނގި ގޮތުގެ ޝާހިދު ހުށަހަޅާފައިވާން ނުވާކަމާއި، އަދި ޝާހިދު ހުށަހަޅާފައިވާގޮތުން އަދި އިންސާފުގެ ބަންދު ދަމަހައްޓަމުން އައިސްފައިވާކަމަށެވެ. މީގެ އިތުރުން ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/58 ގެ ޤަޟިއްޔާއާ އަދި 2023/HC-B12/45 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަންދުކުރުމުގެ ގޮތުން ކަނޑައަޅާ މަޖިލިސްކޮށްދީފައި ހުކުމުގެ ސަބަބުން ގޮތުން ކަނޑައަޅާ މަޖިލިސްކޮށްދީފައިވާ ނުހަނު އިންސާފުން ދެކޭނެކަމަށް، ބަންދުކުރުމުގެ ގޮތުން ބަހައްޓައިދޭ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ވާނީ ބަލައިގަނެވިފައި 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ އިތުރުން، ސަރުކާރުން ކުރިމަތިކޮށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާއި، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލު އެއްގޮތްވާ ގޮތުން ކަމަށެވެ. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ 22 ވަނަ ނުކުތާއިން ފެނުނު އެގޮތުން އެންމެހައި ކަންކަމެއް މިގޮތުން އޭ ގޮތަށްދިނުމުގައި ބަދަލު މުޅިމަސައްކަތުގައި އަސާސީ މުއައްސަސާގެ ސަރުކާރުގައި ހިނގާ އުސޫލު ކަމުގެ ޤަވާޢިދު ތަރުތީބުން ނުވާ ކަމަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށެވެ. މި މުއައްސަސާގައި ސަރުކާރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަލާމަތާ އަދި އެކަމުގެ ބަދަލުގެ ޤާނޫނުތަކަށް ނިސްބަތް ކުރަމުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/44 ގެ 27 ވަނަ ނުކުތާގައި ކޯޓުގެ ފަސްޓަށް ނަޒަރުން މުއައްސަސާ ހިނގުން އާދައާ ޚިލާފަށް ފަސްޓްގޮތުން ހިނގައިދާނެކަމަށް ބަލައިގެން ބަދަލުކުރުމަށް އުސޫލުވެރިވާ އުސޫލުތަކާއި ދުސްތޫރީ ދާއިރާތަކުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށެވެ.

11. ވިސްނައިދިނުމާ ނުކުތާގެ ދައުރުގައި އަދި އަޑުއެހުމުގެ ފުރުސަތު ފުރިހަމަކޮށްދިނުމުގެ ދައުރުގެ ފުރުސަތު 26 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގައި ހާދިސާ ހިނގި ގޮތުގެ ޝާހިދު ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވެސް، އަދި އަޑުއެހުމުގެ ފުރުސަތު އެގޮތް ފުރިހަމަ ޝާހިދު ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމަށާއި، ވިސްނައިދިނުމުގެ ނިންމުން ނިންމާފައިވާ މި ޝާހިދު ބިނާކުރެވޭން ނުވެއެވެ. އެގޮތުން ފުރުސަތު ހުށަހެޅި ޝާހިދުގައި މިންވަރު ދިނުމުގެ ފާޅުވެފައިވާކަމަށެވެ. ޖިނާއީ

އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ ޖިނާއީ ދަޢުވާތަކުގައި ދީނާ ޒަރޫރީކަންތައްތަކެއް ކަމަށާއި، ސަރީޙަކޮށް ބަޔާންކޮށްފައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާކަމަށްވާ. މި މަރުޙަލާގައި ނިންމުމުގައި އިސްތިޢުނާފު ކޯޓަށްވުރެ އެއްވެސް ދަރަޖައެއް ކަމަށްވިޔަ ޤުދުރަތު ނުކުރެވޭނެކަމާއި، އެނޫން ފަރާތްތަކުން، ބަލައިގަނެވޭނީ ފަހުން ދެވޭ ފުރުޞަތުގައި ނުނިކުމެ ދިޔަ ކަމުގައި ފަހުން ދެވޭ ފުރުޞަތެއް ނޫނިއްޔާ ކަމަށެވެ. އެފަދައިން، އަދި އެއްވަރަށް ބަލައިގައި ހުށަހަޅަން ފަސޭހަވާނެ ނިޒާމެއް ކަމަށެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން ކަނަޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެ ތެރޭ އެއް ފަރާތަށް ދިފާޢުވުމުގެ ފުރުޞަތު ކަމާއި، ބަލައިގަނެ ޒިންމާ ކަނޑައެޅުމުގައި އަސާސީ ގޮތެއްގައި އިންސާފު ލިބިގަތުމަށް ޒަމާނީ ކަނޑައެޅި ބަލައިގަތުމަށް ކަމަށާއި، ވަކި ދުވަސް ވަންދެން ބަލައިގައި ހުށަހަޅާ، ކަން ސާބިތުކުރުމަށް ކަނޑައެޅިގެން ދެވޭ ފުރުޞަތުގައި އެ ދިޔަކަން ދެނެގަތުން އިތުރު ފަރާތްތައް ނުވަތަ ހިމެނޭނެ ކަމަށެވެ. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/44 ޤަޟިއްޔާ ފޮނުވިގެން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އަޙްމަދު ޝަރީފް[5] ޤަޟިއްޔާގައި ބަލައިގަނެވޭ ފުރުޞަތު ދޭން ކަމަށާއި، ބަލައިގަތުމާ ކަނޑައަޅަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ބަލައިގަތުމާ ކުރިން ދެއްވި ބަޔާން ދިނުމަށް ކަމަށެވެ، އެ ޤަޟިއްޔާ އަދާކުރުން ދިވެހި ރައްޔިތުން އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ނޫން ކަމަށެވެ. އަދި އެފަދައިން ދާއިރާއާ ބެހޭ ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ ބައިތައް ކަނޑައެޅުން ކަމަށާއި، ބެހޭ ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ ބެހޭގޮތުން ބަލައިގަތުމާއި ބަހުރުވަތަކުގެ ސަލާމަތް އަދި ބަލައިގަތުމަށެވެ. އަދި ދެއްކުމަށް ސަރީޙަކޮށް ލިޔުމުގައި އެއްބަސް ބަލައި ކަނޑައަޅާ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/13 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، އާންމު ގޮތުން ދެން ކޯޓަށް އަރުވާ އެކަން ބަލައިގަތުމަށް ދޭއިރު ނިންމުމަށް ފުރުޞަތު ދިން ނިމުމަށް ގާނޫނު ދެއްކުމަށް އަދި ޤާނޫނުގެ

---

[5] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/15 ޤަޟިއްޔާ

ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން ޖިނާ ބަންދުކުރަން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި ބަންދުކުރެވިދާނެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، މި މައްސަލައިގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ހުށަހަޅާފައިވާގޮތަށް ޤާނޫނީ ހުރަހެއް އޮތްކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތުން އުޒުރު:

12. އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުގައި އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެންމެހައި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ދަށު ކޯޓުން އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތް ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިފައެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

13. މި މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މަސްއަލައަކީ، އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތް ބަންދުން ދޫކުރަން އަމުރުކުރުމުގެ ކުރިން ޗާޖްޝީޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ފަދައިން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވޭތޯއެވެ؟

14. [illegible] ބަންދުކުރުމުގައިވާ ޖިނާ ބަންދުކުރުން [illegible] ޤާނޫނު އެއްގޮތަށް [illegible] ނުވަތަ ނޫނަސް ކަނޑައަޅައި، އެ ޖިނާ [illegible] ބަންދުގައި [illegible] ގޮތުން [illegible] މައްސަލަ ބަލާ ފާހަގަކޮށް މައިގަނޑު ދެ [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޝަރީފް އިބްރާހީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[6] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިންނެވެ. އެ ދެ ސުވާލަކީ؛ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތަށް [illegible]

---

[6] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 ޤަޟިއްޔާ

ހުރިކަން ނުވަތަ ނޫންކަން އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވާ ހާލަތްތަކުން ކުރެ ހާލަތެއް ވުޖޫދުވެފާނެކަން ނުވަތަ ނޫންކަން، ބެލެވެ.

15. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ ދަށުން ބަންދު މުރާޖަޢާކުރާ ހާލަތުގައިވެސް، ތަޙްޤީޤުކުރަންޖެހޭ ސަޢީދު އިބްރާހީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[7] ގެ ޤަޟިއްޔާގައިވާ ހަމަތަކެއްކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ޝަފީޤް[8] ގެ ޤަޟިއްޔާގެ 22 ވަނަ ޕެރެގްރާފުން އެނގެންއޮތުމެވެ. އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިބްރާހީމް ޝަފީޤް[9] ގެ ޤަޟިއްޔާގެ 28 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ވާފަދައިން، ބަންދު މުރާޖަޢާކުރުމުގައި ބެލެން ނިންމުމަށް ސަބަބުތަކުގައި ދިގުމުއްދަތަކަށް އަސްލު މައްސަލައިގެ ހުކުމްތަކެއް ބަލައި ބަންދު ހުކުމްތަކުގެ ބަދަލުގައި ހުކުމްގެ މުއްދަތު ކުރުކޮށް ބަލަންވާނެއެވެ. ބަންދުގެ މަޢުލޫމާތުތަކާ ހުރި ފެންނަ އެއްޗެއް ހުރެ ވަޒަނުކުރާނެ މަރުޙަލާއެއް ނޫންކަން މިފަދައިން މި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު އަޙުމަދު ސަޢީދު[10] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

16. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމުގައި އިސްތިއުނާފު ކޯޓުން ފާހަގަކޮށް ސަބަބެއް ނިމުނުކަން ބަންދުކުރިއިރު އޮތް ޝަރީޢަތް ބަދަލުވެއްޖެކަމަށް ބުނެ ބަންދުކުރެވިފައިވާ ޢަމަލަކީ އަނބުރާ ފާހަގަކުރެވޭނެތީއެވެ.[11]

"ދައުލަތުން މީހެއް މައްސަލަ ކުރިއަށް ދައުލަތަށް އަދާލަތު ޖަމާޢަތް ކުރިއަށް ބަރުހާން ޖަމާޢަތް
ކުރިއަށް ޖަމާކުރި 2 ގައިން މަސައްކަތްކުރި ޖަމާޢަތް ކުރިއަށް ބަރުހާން ބަލައި ކުރިއަށް ކުރި
ދައުލަތަށްކުރި. މިހާރު ދައުލަތަށްކުރި އަސްލު ޝަރީޢަތް އެއްޗެއް ދައުލަތަށް މިހެ ސަބަބު
ދާއިރާގެ ހާލަތު ޝަރީޢަތް ހުރި ސަބަބު ފަސްޖެއްސުނު ކުރި ހާލަތު ވަޒަނު ޢަމަލުކުރަން

---

[7] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 ޤަޟިއްޔާ.

[8] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާ.

[9] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާ.

[10] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-B12/7 ޤަޟިއްޔާ.

[11] އިސްތިއުނާފުކުރާ ނިންމުމުގެ 5.1 އަދި 5.2 ވަނަ ޕެރެގްރާފު.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]."

17. [illegible][12] [illegible][13] [illegible]

---

[12] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 ޤަޟިއްޔާގެ 16 ވަނަ ޕެރެގްރާފު.

[13] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާގެ 28 ވަނަ ޕެރެގްރާފު.

ބަންދުގެ މަޖިލީހުގައި ބަންދާމެދު ގޮތުން ކަނޑައެޅުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ކަންކަމެއް ނޫނެވެ.

18. އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ނިންމުމުގައި ޝިކާޔަތްކޮށްފައިވާ [illegible] ސަބަބަކީ ކޯޓުގެ ވަސީލަތްތައް ނުހުރުމުގެ ސަބަބުން ޝަރީޢަތް ހިނގުމުން [illegible].[14] އަދި މި ކޯޓުގެ [illegible] މަޖިލީހުގައި އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައެވެ.

19. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އަލީ ނިޒާމް އަދި އިތުރު 3 ފަރާތެއް[15] ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] މައްސަލަތައް ނިންމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ބަލައިގެން [illegible] ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] ދުސްތޫރީ [illegible] ނުދެކެމެވެ.

20. މީގެއިތުރުން، ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަނީސް ހިލްމީ[16] ޤަޟިއްޔާގެ 64 ވަނަ ނުކުތާގައި، ދައުލަތުގެ ވަސީލަތްތައް ނުހުރުމުގެ ސަބަބުން، އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިނެއްގައި ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ޙައްޤަށް އުނިކަން [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގައި [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 186 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އެ މީހަކާ ބަންދުގައި [illegible] މުއްދަތު [illegible] [illegible] އިތުރުން، ކަނޑައެޅޭ [illegible] ޤާނޫނު ހުއްދަކުރަނިވި އިތުރު [illegible]

---

[14] އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ނިންމުމުގެ 43 ވަނަ ނުކުތާ.

[15] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/44 ފައިސަލާ.

[16] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-B12/13 ފައިސަލާ.

ދެވިދާނެ ހާލަތެއްކަމަށް ބަލައި، ތަންފީޒުކުރަންޖެހޭ ޙުކުމުން އިތުރު މިންވަރެއް އުނިކުރުންކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އެއީ މީހަކު ބަންދުން ދޫކޮށްލެވޭނެ ސަބަބެއްނޫނެވެ.

21. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން އެނގެން ހުރުމުން، އައްޑުއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-MA/2021/298 (07 ސެޕްޓެމްބަރު 2021) ކޯޓު އަމުރުން އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާފަރާތް ބަންދުކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ ހާލަތުކަމަށްވާ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަމަށް ބެލެވުނު ހާލަތަށް ބަދަލެއް އައިސްފައިވާކަމަށް ނުފެނެއެވެ. އެހެންކަމުން، އަލީ އަޙްމަދު ބަންދުން ދޫނުކުރުމަށް އައްޑުއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަދި އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއި ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށްކަމަށް ދެކެމެވެ.

[illegible] ގޮތް

22. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެނގެން ހުރުމުން؛

22.1. އައްޑުއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-B4/AM/(2024)/05 (07 މާރިޗު 2024) "ބަންދު މުއްދަތު ނިންމުމުގެ" ޙުކުމް ބާޠިލުކުރުމާއި، އަދި

22.2. މި [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާފަރާތް [illegible]، ޖިނާއީ [illegible] [illegible] ހިތަދޫ [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ [illegible] [illegible] [illegible]، މި ޙުކުމުގެ ތާރީޚުން ފެށިގެން 7 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އައްޑުއަތޮޅު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން [illegible]، އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ފަނޑިޔާރު ޢިޔާޟް ޝަކީލުގެ ރައުޔު

23. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާޖިދު ޙުސައިންގެ ރައުޔު

24. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހު، ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް އެކަން ހުރުމުން، އިސްތިއުނާފު ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު S2C-B4/AM/(2024)/05 (07 މާރިޗު 2024) "ބަންދު މުދަލާބެހޭ ނިންމުމެއް" ބާޠިލުކޮށް، މި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ [illegible] [illegible] ދީފައިވާކަން ސާބިތުވާތީ، [illegible] އަދި [illegible] މިންގެ [illegible] [illegible] ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] ބަންދުގައި ބަލައިގަތުމަށް [illegible] [illegible] [illegible]، މި ހުކުމުގެ ތާރީޚު (28 އޭޕްރީލް 2024) އިން ފެށިގެން 7 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަލުން [illegible] ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން [illegible]، [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] މި ހައިކޯޓު ބެންޗު ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ހައިކޯޓު ބެންޗު ހުކުމް ކުރީ

ފަނޑިޔާރު ޢިޔާޟް ޝަކީލު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާޖިދު ޙުސައިން